

Arviointikertomus 2021 / vastaukset havaintoihin ja suosituksiin

Tarkastuslautakunta 21.11.2022 § 70
369/00.01.03/2022

Valmistelija kunnanjohtaja Vesa Lötjönen, puh. 044 740 1101

Kunnanvaltuusto on käsitellyt vuoden 2021 arviointikertomuksen kokouksessaan 23.5.2022 § 19. Kunnanvaltuusto päätti, että arviointikertomuksen havaintojen perusteella tehtävien toimenpide-ehdotusten tulee olla valmiina 30.9.2022 mennessä.

Lautakunnat ovat käsitelleet arviointikertomusta seuraavasti:

Sivistyslautakunta 21.6.2022 § 44

Kuinka hyvin on toteutunut vanhempien valinnanmahdollisuus kunnallisen ja yksityisen päiväkodin välillä?

Kunnat voivat tarjota perheille yksityistä varhaiskasvatusta kahdella eri tavalla; joko tarjoamalla perheille palveluseteli tai, että kunta ostaa yksityiseltä toimijalta varhaiskasvatuspalvelua. Siilinjärvellä kunta ei osta suoraan yksityiseltä toimijalta varhaiskasvatusta, vaan Siilinjärvellä on käytössä varhaiskasvatuksen palveluseteli, jolla perhe voi hankkia yksityistä varhaiskasvatusta.

Lainsäädännön mukaan palvelusetelin käyttäminen on aina asiakkaalle vapaaehtoista. Näin ollen kunta ei voi edellyttää, että perhe käyttää asiakassetelin avulla yksityistä varhaiskasvatusta, vaan perheellä on aina oikeus saada lapselle kunnallinen varhaiskasvatuspaikka. Mikäli kunta ostaisi itse varhaiskasvatuspalvelua suoraan yksityiseltä toimijalta, voisi kunta yksipuolisesti osoittaa näitä paikkoja asiakkaille, mutta tämä malli ei ole Siilinjärvellä käytössä.

Toisaalta perheellä ei ole subjektiivista oikeutta varhaiskasvatuksen palvelusetelin saamiseen. Siilinjärvellä on kuitenkin annettu palveluseteli kaikille niille perheille, jotka ovat halunneet järjestää lapsensa varhaiskasvatuksen yksityisessä päiväkodissa.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että vanhempien valinnanmahdollisuus kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen välillä toteutuu täysimääräisesti.

Arviointikertomuksessa oli myös toivottu vertailutietoa yksityisen varhaiskasvatuksen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen hinnoista. Vertailun tekee haastavaksi se, että yksityinen palveluntarjonta ei ole kaikilta osin vastaavaa kuin kunnallinen varhaiskasvatus. Esimerkiksi vuorohoitoa järjestetään vain kunnallisena toimintana. Samoin erityislasten ryhmiä on vain kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Nämä hoitomuodot ovat tavanomaista kalliimpia ja sen takia niitä ei voida sisällyttää vertailuun. Yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnan maksama keskimääräinen hoitopäivän hinta on ollut 56 €/lapsi (vuoden 2021 kustannus). Kunnallisista varhaiskasvatuksen yksiköistä yksityisen puolen tarjontaa vastaa parhaiten Haaparinteen päiväkotitoiminta. Haaparinteen päiväkodissa keskimääräinen hoitopäivän hinta on ollut 58 €/lapsi (vuoden 2021 kustannus).

Riittääkö kunnallisten päivähoitopaikkojen määrä uusien kaavoitusvaiheessa olevien asuinalueiden rakentumisen jälkeen?

Tilinpäätöksen mukaan sekä kunnan päivähoitopaikat että yksityiset paikat ovat täynnä. Sivistyslautakunta ja varhaiskasvatuspalvelut arvioivat säännöllisesti varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta ennusteiden pohjalta. Lasten määrä on ollut Siilinjärvellä useiden vuosien ajan vähenevä ja tämän johdosta päivähoitopaikkojen määrää on vähennetty. Tämänhetkiset ennusteet eivät osoita lasten määrän lisääntymistä tulevaisuudessa. Ennusteissa on huomioitu uudet asuinalueet. Näin ollen ennusteiden valossa voidaan todeta varhaiskasvatuspaikkoja olevan tulevaisuudessa riittävästi.

Varhaiskasvatuspalveluissa talousarviotavoitteena on se, että päivähoitopaikat ovat maksimaalisessa käytössä, koska jokainen tyhjä paikka aiheuttaa kunnalle turhaa kustannusta. Tässä on onnistuttu kohtuullisen hyvin. Tarpeen vaatiessa paikkamäärää lisätään tai vähennetään. Varhaiskasvatus pyritään toteuttamaan Siilinjärvellä lähipalveluna. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokaisella asuinalueella olisi oma päiväkotia, vaan päivähoitopaikkojen tarvetta tarkastellaan asuinalueita suurempina kokonaisuuksina. Kaikille uusille asuinalueille ei ole suunnitteilla oma päiväkotia (esim. Haapamäki), vaan alue turvautuu lähialueiden varhaiskasvatuspalveluihin. Vastaavasti kaikilla vanhoilla asuinalueella ei ole omaa päiväkotia (esim. Simonsalo).

Vuoden 2030 jälkeen päiväkodeissa tulee olla siirtymäsäännöksen mukainen henkilöstö eli lapsiryhmissä on 2/3 henkilössä oltava korkeasti koulutettuja (LTO tai sosionomi). Kuinka tämä tullaan varmistamaan?

Siilinjärvellä on jo useamman vuoden ajan valmistauduttu henkilöstön kelpoisuusvaatimusten muuttumiseen. Valmistautuminen on tapahtunut muuttamalla vapautuvia lastenhoitajan vakansseja varhaiskasvatuksen opettajan vakansseiksi. Näin ollen osassa varhaiskasvatus ryhmiä henkilöstöllä jo nyt vuonna 2030 vaadittava kelpoisuus. Vakanssien nimikkeiden tarkastelua jatketaan myös tulevaisuudessa, jolloin vaadittu tavoite saavutetaan vähitellen vuoteen 2030 mennessä. Haasteena voi olla kelpoisen henkilöstön saatavuus, tämä koskee erityisesti varhaiskasvatuksen opettajia. Tähän asti Siilinjärvellä on kuitenkin saatu rekrytoitua varhaiskasvatuksen opettajia kohtuullisen hyvin vakinaisiin toimiin.

Varhaiskasvatuksen palvelurakenteen päivähoitopaikkojen toteutumassa on esitetty osuudet 72,5 % kunnallisessa ja 23,5 % yksityisessä hoidossa. Mitä pitää sisällään loppu 4 %.

Tilinpäätöksessä on ollut tältä osin virheelliset luvut. Oikeat luvut ovat seuraavat:

- kunnallinen 72,3 %
- yksityinen 27,7 %

Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että perusopetuksen ja lukion yksikkökustannukset (€/oppilas) ovat Siilinjärvellä pienemmät kuin maakunnassa keskimäärin?

Alla olevassa taulukossa on eritelty perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kustannusten muodostumista Siilinjärvellä ja Pohjois-Savossa. Luvut ovat vuodelta 2020, koska tätä uudempia lukuja ei ole vielä saatavissa Pohjois-Savon osalta.

	Opetus	Koulukuljetus ja majoitus	Ruokailu	Oppilashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistöt, ylläpito
--	--------	---------------------------	----------	---------------	-------------------	-----------------------

Perusopetus, Pohjois-Savo	5 077	443	555	606	696	1 971
Perusopetus, Siilinjärvi	4 743	147	626	372	372	2 459
Lukio, Pohjois-Savo	5 340	11	359	9	625	1 593
Lukio, Siilinjärvi	4 416	0	476	0	726	1 185

Yksikkökustannusten alhaisuus Siilinjärvellä johtuu ennen kaikkea siitä, että opetukseen käytetään vähemmän resursseja kuin Pohjois-Savossa keskimäärin. Tämä koskee niin perusopetusta kuin lukiokoulutusta. Lisäksi perusopetuksessa oppilashuoltoon, koulukuljetukseen ja hallintoon käytettävät resurssit ovat vähäisemmät kuin Pohjois-Savossa keskimäärin. Sen sijaan kouluruokailuun ja kiinteistöjen ylläpitoon käytettävät resurssit ovat keskimääräistä suuremmat.

Perusopetuksen osalta opetukseen käytettävien resurssien keskimääräistä pienempi määrä johtuu useista eri syistä:

- *Lainsäädännössä on määritetty kunkin luokka-asteen osalta minimimäärä, joka on annettava opetusta. Halutessaan kunnat voivat ylittää tämän minimitason. Lähes kaikissa Pohjois-Savon kunnissa opetusta annetaan lainsäädännön minimimäärää enemmän. Siilinjärvellä opetusta annetaan lainsäädännön minimitason mukaisesti.*
- *Opetuksen yksikköhintaan vaikuttaa oleellisesti luokkakoko. Siilinjärvellä on Pohjois-Savon keskimääräistä suuremmat luokkakoot.*

Lukion osalta tarvittavien opetusresurssien määrään vaikuttaa oleellisesti lukion koko. Pienessä lukiossa tarvitaan enemmän opiskelijakohtaista resurssia, kuin isossa lukiossa. Pohjois-Savossa on paljon pieniä lukioita, jotka nostavat keskimääräistä opetuksen hintaa. Siilinjärvellä lukion koko on yksi Pohjois-Savon suurimpia, mikä selittää alhaista opetuksen yksikkökustannusta.

Kuljetuskustannusten alhaisuus johtuu ennen kaikkea kunnan pienehköstä maantieteellisestä koosta ja kouluverkon laajuudesta. Oppilashuollon osalta kustannukset muodostuvat ennen kaikkea koulunkäynnin ohjaajien palkkakustannuksista. Siilinjärvellä on vähemmän koulunkäynnin ohjaajia kuin yleensä perusopetuksen kouluissa Pohjois-Savossa.

Lukion päättäneiden määrä on laskussa. Onko tähän syynä keskeyttämiset vai aloittavien oppilaiden määrän lasku?

Tilinpäätöksen mukaan vuonna 2020 lukio-opinnot sai päätökseen 99 opiskelijaa ja vuonna 2021 opiskelut sai päätökseen 75 opiskelijaa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty lukion aloittaneiden opiskelijoiden määrä eri vuosina (tilanne 20.9.).

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
96	91	86	92	90	119	91	95	82	73

Lukion päättäneiden määrän vähentyminen vuodesta 2020 vuoteen 2021 johtuu ennen kaikkea siitä, että syksyllä 2017 lukio-opintonsa aloitti poikkeuksellisen suuri ikäluokka. Tämä ikäluokka on päättänyt opinnot vuonna 2020.

Arviointikertomuksen strategisten tavoitteiden osuus

Informatiivisissa tunnusluvuissa näkyy ahdistuneisuuden kasvaneen 8. ja 9. luokan oppilaissa. Miten helposti ja mitä kautta oppilas pääsee puhumaan mielenterveysongelmistaan?

Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, havaitseminen ja tuen tarjoaminen on yksi keskeinen osa oppilashuoltoa. On kuitenkin syytä tiedostaa, että oppilashuollon tarkoituksena on toimia mielenterveysasioissa vain "ensiapuna". Mikäli oppilas tarvitsee pidempikestoista apua mielenterveyden haasteisiin (esim. terapia) tätä ei toteuteta oppilashuollon toimesta, vaan se kuuluu varsinaisiin sote-palveluihin. Oppilashuolto toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Laissa oppilashuollon toiminta on jaettu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisevässä työssä keskeisenä on koulujen yhteisöllinen oppilashuolto. Havaitseminen ja korjaava toiminta ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö koostuu muun muassa seuraavista asioista:

- vuorovaikutus- ja tunnetaitojen ja mielenterveyden edistäminen
- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy
- oppilaiden ja heidän huoltajien osallisuuden vahvistaminen.

Yksilökohtaisessa oppilashuollossa on oppilaalle tarjolla mm. seuraavat palvelut:

- kouluterveydenhoito
- kuraattori ja psykologi.

Lainsäädännössä on asetettu aikarajat sille, kuinka nopeasti palveluiden piiriin on päästävä. Kiireellisissä tapauksissa oppilaan on päästävä kuraattorin tai psykologin palveluiden piiriin samana tai sitä seuraavana päivänä, kun tarve on ilmentynyt. Siilinjärvellä oppilashuollon määrääjat toteutuvat lainsäädännön puitteissa. Siilinjärvellä on ollut haasteena saada rekrytoitua avoinna oleviin tehtäviin psykologeja, mikä on aiheuttanut osalla kouluista sen, että oppilaiden käytössä ei ole ollut psykologipalvelua. Edellä mainittujen ammattihenkilöiden lisäksi yläkouluilla työskentelee psykiatrisia sairaanhoitajia.

Mielenterveyden ongelmiin vastattaessa on ensiarvoisen tärkeää se, että lasta/nuorta päästään auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kun vaativat palvelut ruuhkautuvat, hoidon saanti viivästyy ja nuorille aiheutuu terveyshaittaa. Aidosti porrasteisessa palvelujärjestelmässä lievien häiriöiden interventioita tuotetaan myös perustasolla kouluissa. IPC (Interpersonal counselling) eli interpersoonallinen ohjanta on varhainen, vaikuttavaksi havaittu nuorten masennuksen lyhytinterventio, joka soveltuu käytettäväksi perustasolla ja kouluissa. Tällä hetkellä mm. koulukuraattorit ovat kouluttautumassa IPC menetelmän käyttöön.

Mitä oppilaitokset ovat tehneet huumeiden käytön ehkäisemiseksi?

Siilinjärven kouluissa tehtävä ennaltaehkäisevä päihdetyö pohjautuu sivistyslautakunnan 15.12.2020 § 61 hyväksymään päihdeohjelmaan. Tämä suunnitelma sisältää ennaltaehkäisevän työn toimintamallit ja toimintamallit havaittaessa päihdeiden käyttöä.

Alakouluissa päihde-, tupakka- ja rahapeliasioita käsitellään perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti niin ympäristöopin ja terveystiedon opetuksessa kuin muiden oppiaineiden yhteydessä. Päihdeillä tarkoitetaan mm. alkoholia ja huumeita. Opetussuunnitelmassa päihdeet mainitaan erityisesti 3.–6. luokkien ympäristöopin sisällöissä arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimisen yhteydessä harjoiteltaessa turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja.

Yläkouluissa päihdeasioita käsitellään terveystiedossa osana terveyttä tukevia ja kuluttavia tekijöitä sekä sairauksien ehkäisyä. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Päihdekasvatus on osa yläkoulun opetussuunnitelman tavoitteena olevaa laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Koulu voi parhaimmillaan tarjota oppilaalle merkityksellisen yhteisön, jossa murrosikäinen saa itsetuntoa vahvistavia osaamisen ja onnistumisen kokemuksia. Yläkoulun aikana nuorta tuetaan itsenäistymiseen ja terveisiin elämäntapoihin. Päihteettömyys on siten osa myös opetussuunnitelmassa mainittua itsestä huolehtimista ja arjen taitoja.

Kouluterveydenhuollossa keskustellaan päihteiden käytöstä oppilaiden kanssa käyntien ja terveystarkastusten yhteydessä 5.luokasta lähtien. Lisäksi tulevien 7.luokkalaisten terveystarkastuksissa käydään vanhempien kanssa keskustelua päihteistä. 8.luokkalaisten terveystarkastukseen kuuluu olennaisena osana oppilaan täyttämä ADSUME-päihdekysely, jonka pohjalta käydään keskustelua päihteistä oppilaan kanssa, tuetaan päihteettömyyteen ja tarvittaessa puututaan päihteiden käyttöön.

Koulun ehkäisevässä päihdetyössä on tärkeää tehdä yhteistyötä huoltajien kanssa. Vanhemmilla on merkittävin rooli lasten ohjaamisessa päihteettömään ja terveyttä edistävään elämäntapaan. Päihdetietoutta annetaan vanhemmille mm. vanhempainiltojen yhteydessä. Näitä vanhempainiltoja on toteutettu yhteistyössä poliisin ja EPT-koordinaattorin kanssa.

Sivistyslautakunnan käsittelyä täydentää hyvinvoinnin strategisten tavoitteiden osalta työryhmän liitteenä olevat vastaukset. Työryhmään ovat kuuluneet hyvinvointisuunnittelija Tanja Moilanen, sivistysjohtaja Antti Jokikokko, sosiaali- ja perhepalvelujohtaja Minna Pitkänen ja ehkäisevä päihdetyöntekijä Jaana Niiranen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.8.2022 § 9

Kuinka kunta valmistautuu sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymiseen hyvinvointialueelle?

Sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstö on osaltaan tehnyt useamman vuoden hyvinvointialueeseen liittyviä valmisteluja. Samalla soten ja kunnan eri palvelualueiden välillä yhteistyötä on tiivistetty. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (Hyte-yhteistyö) lisäksi yhteistyötä on tehty tai nähty tarpeelliseksi tehdä valmistautumista monilla muilla yhdyspinnoilla mm. sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspinnoilla lasten, nuorten ja perheiden palveluihin sekä työllisyyden hoidon, kotoutumisen edistämisen sekä ikääntyneiden palveluihin. Kuntalaisille hyvät ja toimivat arjen sote -palvelut ovat jatkossakin ensiarvoisen tärkeitä.

Hyte-yhteistyössä kunta on strategisessa suunnittelussaan asettanut hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määritellyt tavoitteita tukevat toimenpiteet. Päätöksenteossa tuleekin huomioida päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.

Säännöllisen kotihoidon määrä tuntienä on vähentynyt, vaikka käyntimäärät ovat kasvaneet. Mikä on kotihoidon asiakkaan luona hoitajan käyttämän aika / käyntikerta eri toimenpiteiden yhteydessä? Tämä on tarpeen lisätä informatiivisiin tunnuslukuihin.

Säännöllisen kotihoidon määrä tunteina on vähentyneet ja käyntimäärät lisääntyneet, koska asiakkaat tarvitsevat apua useamman kerran päivässä mutta lyhyempinä käynteinä. Uusia asiakkaita on tullut lisää palvelujen

piiriin. Hoitajan käyttämä aika asiakkaan luona vaihtelee yksilöllisesti. Palvelutarpeen määrittää mitä ja miten paljon kukin asiakas tarvitsee palvelua / apua, esimerkiksi suihkukäyntien apu vaihtelee asiakkaiden välillä ajallisesti paljon. Yleisesti ottaen suihkukäyntiin varataan 45 min. - 1 h, joskus 1,5 tuntia/asiakas. Minimiaika, jonka jotkut asiakkaat tarvitsevat on tällä hetkellä 15 - 20 min. Tällä ajalla voidaan antaa lääkkeitä ja mahdollisesti laittaa aamupala tarjolle. Kaikkiin kotihoidon käynteihin sisältyy noin. 5 min mittainen kirjaamisaika.

Miksi terveyspalveluiden osalta on vain kaksi tavoitetta?

Terveyspalveluissa on työskennelty maaliskuusta 2020 alkaen koronapaineiden alla, mikä jatkuu edelleen. Henkilökunnan poissaolot ovat nousseet pandemian vuoksi aiempaa paljon suuremmiksi. Samaan aikaan on suunniteltu uutta terveyskeskusta, sen yksityiskohtia ja toimintaa uusissa tiloissa. Hyvinvointialueen valmistelun lukuisat työryhmät ovat vieneet aikaa. Henkilöstötilanne on heikentynyt kuten koko Suomessa. Tässä tilanteessa on osoittanut haasteelliseksi päästä edes lakisääteisiin toiminta-aikoihin, joten toiminnassa on keskitytty perustoiminnan toteuttamiseen eikä resursseja ole ollut uusiin avauksiin.

Tekninen lautakunta 21.6.2022 § 30

Työohjelmaa tulisi avata laajemmin tilinpäätöksessä, jotta kokonaiskuva hankkeista selviää paremmin. Mitä tehtiin ja mitä jäi toteutumatta?

Teknisen johtajan vastine:

Kaikki suunnitellut saneeraukset ja uudisrakennukset tehtiin teknisen lautakunnan hyväksymän työohjelman ja määrärahojen puitteissa. Tilinpäätöksessä esitetty teknisen lautakunnan hyväksymät tavoitteet - taulukossa on esitetty kaikki ne kohteet, jotka suunniteltiin tehtäväksi. Toteutuminen -sarakeessa näkyy eri kohteiden tilanne tilinpäätöshetkellä. Kyseinen raportointitapa on todettu teknisessä lautakunnassa aiemmin riittäväksi.

Varikon inventaariolistan ajantaisuus. Listassa on ollut edelleen myytyä kalustoa, kuten trukit, jotka myyty 2018, mutta varastossa v. 2021 2 kpl ja edelleen v. 2022 1 kpl. Voimavirtakaapeleita oli yhteensä 200 kpl, joista v. 2021 aikana 12 kpl kulunut vuoden aikana, mihin hävinneet? Onko varikon tarpeisto ajantasaista, riittävä, onko jotain tarpeetonta?

Varikonpäällikön vastine:

Vanha trukki (Komatsu) on jäänyt listalle, vaikka se myytiin jo 2018. Tilalle hankittiin leasingtrukki. Lisäksi varikolla on myös sähkötrukki, joten trukkeja on yhteensä 2 kpl. Voimavirtakaapeleiden tiedot ovat metreinä eikä kappaleina. Yhtään voimavirtakaapelia ei ole hävinnyt, vaan 12 m on rikkoutunut. Varikon pienkalustoa tullaan poistamaan tarpeen mukaan esim. kun pienkalusto esim. rikkoontuvat tai käyttöä ei enää ole. akkukäyttöinen kalusto on jo valtaamassa alaa pienkaluston puolella.

Yhtenä valtuuston sitovana tavoitteena on tiukka talouskuri. Miksi puukaupassa käytetään metsänhoitoyhdistystä, vaikka se vähentää puukaupasta saatavia tuloja? Puukaupan tarjousvertailuja ei ole saatavilla kokouksen asiakohdan liitteenä. Puukauppatulojen kertymään vaikuttaa m3-hinnan lisäksi mm. tukkien latvaläpimittojen eroavaisuudet eri yhtiöillä, joilloin tukkisaannoissa voi olla suuriakin eroja.

Kuntatekniikan päällikön vastine:

Kuntatekniikan tulosalueella on puistot ja metsät -tulosityksikkö. Puistot ja metsät tulosityksikön vetäjänä toimii kunnanpuutarhuri, joka toimii kunnan puolella metsänhoitoon liittyvissä asioissa tilaajana. Tekninen lautakunta päätti aikaisemmin siirtyä tilaaja-tuottaja -malliin, jonka perusteella metsänhoitoyhdistys hoitaa kunnan operatiivisia tehtäviä. Myös puukauppaan tehtäviä valmisteluja hoitaa metsänhoitoyhdistys. Kilpailutusvaiheessa metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo kilpailuttaa puutavaran ostajat kunnan puolesta. Tekninen lautakunta tekee päätöksen asiasta, ja kokouksessa ovat kaikki puukauppaan liittyvät asiakirjat ml. tarjousvertailut, hakkuuerät, leimikot, kartat jne. Liikesalaisuudesta johtuen kunnan verkkosivuille ei voida laittaa yksikköhintaa: ainoastaan vain vertailuhinnat, jonka perusteella valinta tehdään (korkein tarjottu hinta).

Palveluiden ostoja voisi avata tarkemmin, koska Kuopion Vesi Oy:lle vesihuollon rakentamisen läpilaskutuksen vuoksi kirjanpidollisesti ostot näyttäytyvät suurina tilinpäätöksessä, vaikkakin asian lopputulema on +/- 0 €. Jos palveluiden ostoista jätetään Kuopion Vesi Oy:n läpilaskutus pois, mikä on palveluiden ostojen loppusumma?

Kuntatekniikan päällikön vastine:

palveluiden ostot	1 587 776 €
Kuopion Vesi Oy:n osuus	- 204 682 €
palveluiden ostot (netto)	1 383 094 €

Lisäksi arviointikertomuksessa on esitetty seuraavat kysymykset/kommentit, joihin vastataan seuraavasti:

Strategiset tavoitteet

Kuinka asumisen monimuotoisuutta ja väestön kasvua edistetään Siilinjärvellä?

Kaavoituksella luodaan mahdollisuudet väestön ja työpaikkojen suunnitelmalliselle kasvulle. Kestävän kehityksen mukainen maankäytön suunnittelu edellyttää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja täydennysrakentamista nykyistä infrastruktuuria hyödyntäen.

Kunta kaavoittaa asuinalueita ja luovuttaa rakennuspaikkoja kaikkiin asumismuotoihin. Kerrostalorakennuspaikkoja luovutetaan jatkuvasti niin kohtuuhintaiseen rakentamiseen (asumisoikeus- ja vuokra) kuin vapaarahoitteiseenkin rakentamiseen. Rivitalorakennuspaikkoja on tarjolla kaikilla uusilla pientaloasuinalueilla. Paritalo- ja omakotirakennuspaikkoja on koko ajan tarjolla sekä Kirkonkylän että Etelä-Siilinjärven alueilla. Lisäksi kunta kaavoittaa maaseudulle omakotirakennuspaikkoja kyläkaavoilla yksityisille maanomistajille.

Taajamien yleiskaavoja päivitetään kasvutarpeiden, muuttuvan toimintaympäristön ja kunnan maanhankinnan etenemisen mukaisesti. Etelä-Siilinjärven yleiskaavassa uudet asuinalueet painottuvat Viitosen varteen puolustusvoimien aluetarpeiden kasvaessa Joensuuntien varressa. Kirkonkylän ympäristössä uudet asuinalueet sijoittuvat Kasurilaan ja Harjamäen ympäristöön. VT5:n Siilinjärvi-Alapitkä linjausratkaisu mahdollistaa Kirkonkylän pohjoispuolisten alueiden yleiskaavoittamisen ja Pöljän pohjoisten osien kyläyleiskaavoittamisen.

Kunnan kasvutavoitteen kannalta keskeisintä on riittävä asemakaavavaranto monipuoliseen asuntotuotantoon ja työpaikkarakentamiseen. Kerrostalorakentamisessa keskitytään uudis- ja

täydennysrakennuskohteisiin taajamissa kaavoittaen riittävästi rakennuspaikkoja myös kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon. Uutta pientalorakentamista osoitetaan pääosin vahvan joukkoliikenneverkon alueelle Viitosen varteen nykyiset palveluresurssit huomioiden. Kyläkaavojen lisäksi mahdollistetaan haja-asutusalueilla suunnittelutarveratkaisut rakentamisessa.

Mitä toimia kunta tekee väestön ja työpaikkojen kasvun edistämiseksi?

Kunta pyrkii hankkimaan kaavoitukseen sopivaa maata riittävästi ja hyvissä ajoin ennen asuin- ja työpaikka-alueiden kaavoittamista. Kaavoilla luodaan mahdollisuuksia monipuoliseen asuin- ja työpaikkarakentamiseen. Rakennuspaikkoja pyritään luovuttamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Rakennuspaikkojen markkinointiin on panostettu mm. osallistumalla messuille ja uutisoimalla vapaista rakennuspaikoista monipuolisesti eri medioissa. Työpaikka-alueita laajennetaan kunnan hankkimia maita asemakaavoittamalla. Tulevaisuuden haasteena on saada osoitettua kaavoihin myös kiertotalouden tarpeisiin soveltuvia rakennuspaikkoja.

Tavoitteeksi maankäyttöpoliittisessa ohjelmassa on asetettu kymmenen vuoden kaavoitustarvetta vastaava määrä raakamaata kaavoitukseen. Raakamaan hankintaa on jatkettava aktiivisesti, jotta raakamaata riittää kaavoituksen käyttöön. Maanhankinta edellyttää resursseja ja panostusta, suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä, jotta luodaan edellytykset vetovoimaiselle taloudellisesti kestäväälle kaavoittamiselle ja tonttituotannolle.

Maapolitiikkaa hoidetaan siten, että asuinrakennuspaikkoja luovutetaan monipuolisesti vuokra-, asumisoikeus- ja omistusasuntotuotantoon tukemaan kunnan kasvutavoitetta. Vuonna 2022 Pyöreälahden asemakaava-alueelta on jaettu viimeisen vaiheen omakotirakennuspaikkoja. Taivallahden asemakaava-alueelta omakotirakennuspaikkoja on jaettu valmistuneen kunnallistekniikan piiristä. Uudet alueet Haapamäessä ja Kasurilassa on tarkoitus olla toteutuksessa välittömästi edellisten alueiden valmistumisen jälkeen. Kirkonkylässä kerrostalojen rakennuspaikkoja on valmiina useissa asemakaavoissa keskustassa, Siilinpäässä ja Päivärinteellä. Vuorelan alueelta jaetaan kerrostalorakennuspaikkoja Vuorelantien ja moottoritien väliseltä alueelta.

Kunnalla on vastuu alueensa asunto-olojen yleisestä kehittämisestä. Asunto-olojen kehittämisessä merkittäviä asuntopoliittisia välineitä ovat maapolitiikka, kaavoitus, yhdyskuntarakenteen ja palvelujen kehittäminen sekä kunnan omistamien tonttien luovutus asuntorakentamiseen. Asuntotoimi edistää kuntalaisten ja kuntaan muuttajien tarpeita vastaavaa kohtuuhintaista ja kohtuutasoista asuntotuotantoa sekä pyrkii poistamaan puutteellista asumista välittämällä kunnan ja valtion avustuksia, korkotukea ja lainoja tuotantoon, hankintaan ja perusparannukseen, tiedottamalla asumis- ja rahoitusmahdollisuuksista ja valvomalla alan yhteisöjen toimintaa.

Siilinjärven väestön ikärakenne merkitsee kasvua varttuneimmissa ikäluokissa. Tämä edellyttää ikääntyvien kuntalaisten kotona pitkään asumisen mahdollistamiseksi varautumista uustuotantoon, asuntokannan perusparantamiseen ja asuinympäristön esteettömyyden edistämiseen.

Mitä toimia kunta tekee elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi?

Tulokulmia voi tuosta asiasta olla erilaisia, mutta merkittävä ja aikaansaava toimialoja kehittävä yrityskehittäminen vaatii vuorovaikutteista työtä sekä yrittäjien kanssa, että yrittäjäjärjestöjen kanssa. Työmäärä laaja-alaisessa verkostoitumisessa on isoa, yksi henkilö ei sitä ehdi riittävästi tekemään. Siilinjärven kunnan elinkeinoasioista vastaa ensisijaisesti elinkeinopäällikkö. Lisäksi elinkeinoasioihin sekä niiden kehittämiseen osallistuvat kunnanjohtaja, kehitysjohtaja sekä palvelualuejohtajat.

Meillä kunnassa on aktiivinen ote viedä elinkeino- ja yritysasioita eteenpäin nimenomaan yrittäjä rintamalla. Me emme ole kehittämässä toimialoja, muuta kuin hankkeiden kautta seuraamalla toimenpiteiden avulla niiden kehittymistä. Yritykset itse ottavat hankkeisiin ja sen toimenpiteisiin kantaa. Siilinjärven kunta voi olla hankkeissa osamaksajana.

Siilinjärven kunta ostaa erilaista kehittämispalvelua organisaatioilta (Savonia, Savon Yrittäjät Ry, Kuopion seudun Uusyrityskeskus Ry, Kehitysyhtiö Sawo Grow Oy), jotka sitä tekevät hankkeiden kautta. Hankkeiden tehtävänä on tuoda ne palvelut yrittäjien luokse, joita yritykset tarvitsevat omassa liiketoiminnan kehittämisessä. Kunnan rooli hankkeissa on seurata toiminnan etenemistä ohjausryhmässä.

Toimialat kehittyvät osana Pohjois-Savo ja Kuopio kokonaisuutta (mm. Water Cluster, jne). Yritykset omien toimenpiteiden kautta verkostoituvat keskenään ja liittyvät osaksi mm. klusteri kokonaisuuksia. Klusterit (toimialat) verkottuvat keskenään isommiksi kokonaisuuksiksi, näin saadaan syntymään laajoja toimialakokonaisuuksia EU tasolla.

Siilinjärvi on täysin itsenäinen kunta ja otamme vetovastuun omista tehtävistä elinkeino- ja yritysrintamalla. Tehtävinä on saada alueelle tuleville yrityksille lisää uusia, sopivia sekä toimivia elinkeinoalueita.

Yrityksillä pitää olla mahdollisuus toimia Siilinjärvellä, tai kasvattaa toimintaa täällä. Se on mm. veronkannon ydin, joka pitää kunnan talouden toivon mukaan plussalla.

Suurin haaste on Siilinjärvellä hyvien ja helposti rakennettavien yritysalueiden puute.

Etelä-Siilinjärvellä tämä on merkittävä ongelma. Meillä pitäisi olla hyviä ja helposti rakennettavia yrityskohteita lisää.

Tällä hetkellä Rissalan yrityskylässä meillä on vapaana 5 rakennuspaikkaa ja Toivalassa ehkäpä saman verran. Meille on tulijoita, mutta rakennuspaikkojen puute ei mahdollista uusien yritysten vuokrasopimuksien tekoa.

Millä keinoilla tehostetaan väkiluvun ja työpaikkojen määrän kasvua?

Väkiluvun kasvulle on mahdollisuuksia, kun saamme uusia asuinpaikkoja kaavoitettua ja samalla työpaikka omavartaisuus Kuopion seudulla kehittyy. Omistusasuntojen merkitys rakentamisessa on tärkeää, se pitää ihmiset alueella, kun töitä on. Hintakehitys on Siilinjärven etu, voimme luovuttaa mm. omakotitalotontin edullisemmin kuin Kuopion kaupunki. Työpaikat löytyvät pendelöinnin kautta, silti työpaikkojen omavaraisuus on asumisen pitämisessä avain asemassa.

Kun saamme kunnan omistukseen uusia helposti käyttöönotettuja elinkeinoalueita Etelä-Siilinjärvelle, tulee se lisäämään kunnan asuinmahdollisuuksia.

Toimialat

Alueen Siilinjärvi suurimmat toimialat yritysten määrän mukaan:

- Rakennuspalvelut	66
- Kiinteistöpalvelut	58
- Kuljetuspalvelut	49
- Terveyspalvelut	46
- Maanrakennuspalvelut	43
- Maatilayritykset	141
- Metsäpalvelut	34
- Sähkötyöt	24
- Autohuolto	24
- Konsultointi	23
- Muut	616

Siilinjärven yrittäjien liikevaihto

yrityksiä yhteensä 1332 kpl:tta (24.8.2022)

- Ei liikevaihtoa	206 kpl
- 1 € – 199 €	500 kpl
- 200 € - 399 €	74 kpl
- 400 € - 999 €	81 kpl
- 1 miljoona € - 2 miljoonaa €	54 kpl
- 10 miljoonaa € - 20 miljoonaa €	12 kpl
- yli 20 miljoonaa €	79 kpl

Uusia yrityksiä

Perustettiin Siilinjärvelle 1.1 – 31.7 yhteensä **75 kappaletta** (tammikuu 9, helmikuu 14, maaliskuu 9, huhtikuu 10, toukokuu 19, kesäkuu 9, heinäkuu 5).

Lopettaneita yrityksiä

Siilinjärvellä oli samalla aikajänteellä **14 kappaletta** (tammikuu 4, helmikuu 2, maaliskuu 2, huhtikuu 1, toukokuu 1, kesäkuu 1, heinäkuu 0).

Kokonaissaldo oli +61 kpl:tta

Siilinjärven yrityksiä liikevaihdot

Eniten liikevaihtoa tuottavat yritykset ja muut palveluntarjoajat alueella Siilinjärvi:

Lujabetoni Oy	181 miljoonaa €
Voimatel Oy	127
Savon Voiman Verkko Oy	109
Savon Voima Oyj	60
Hydroline	60
Sakupe Oy	24
KP-Service Partner Oy	13
Cross Wrap Oy	12
Mestarifarmi Oy	10
Savon Energiaholding Oy	10

Työnantajat

Alueella Siilinjärvi yritykset ja muut toimijat, joilla eniten henkilöstöä.

Voimatel Oy	801
Lujabetoni Oy	778
Hydroline Oy	240

Sakupe Oy	234
Kunnonpaikka	150
Savon Voima Oyj	131
Simetek Works Oy	44
SP Stainless Oy	44
Cross Wrap Oy	36
Kuopion Rakennusasennus Oy	34
Savon Voima Verkko Oy	33
Reagena Oy	27

Lisäksi Yara Siilinjärven kaivos työllistää noin 500–600 htv omia työntekijöitä, kokonaistyövoimatarpeen ollessa 2200 henkilötyövuotta.

Palvelualueet / Elinvoima- ja konsernipalvelut

Etätyön vaikutus toimitilojen tyhjäkäyntiin

Kunta on noudattanut koko koronapandemian ajan valtioneuvoston valtakunnallista etätyösuositusta, joka päättyi 28.2.2022 jälkeen. Kunnan ulkopuolisilta vuokraamissa toimisto-/hallintotiloissa niin Rissalan yrityskylän Lentokapteenissa kuin Harjamäen kunnantalon väistötila/viipaleessa on etätyösuosituksen aikana ollut tyhjiä, käyttämättä jääneitä toimistotiloja. Näissä vuokratiloissa on voimassa määräaikaiset vuokrasopimukset, joiden irtisanominen tai sopimusmuutos ei ole ollut mahdollista. Vajaakäyttö tai tyhjäkäyttö on ollut koronapandemian aiheuttama olosuhteiden pakkotilanne. Etätyösuosituksen aikana näiden tilojen käyttöaste on vaihdellut n. 30-70% välillä.

Etätyön tultua vakiintuneeksi käytänteeksi, kunta on tarkastelee ja mitoittaa tulevat toimistotilatarpeensa vähemmälle kuin henkilömäärä on.

Linja-autoaseman korttelin rakentamisen viivästyminen

Siilinjärven linja-autoaseman korttelin rakentamisessa on tehty yhteistoimintasopimus ja maankäytösopimus, joihin kirjatut kunnan velvoitteet on hoidettu kunnan osalta. Projektin loppuunsaattaminen on maanomistajan ja rakennusyhtiön välisen aikataulutuksen ja sopimuksien mukainen. Siilinjärven kunta on ollut aktiivinen ja auttanut projektin eteenpäin viemisessä käytettävissä olevin keinoin, mutta osapuolten välisiin sopimuksiin tai aikataulutuksiin emme voi vaikuttaa. Lisäksi asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) rakentamisen tukihinnoittelun muutokset ovat aiheuttaneet osaltaan viivästystä projektin loppuunsaattamiselle.

Maanhankinnan ja kaavoituksen tehostaminen huoltovarmuus ja omavaraisuus huomioiden

Maata pyritään hankkimaan rakentamiseen kelpoisilta ja kunnan strategian mukaisilta laajenemisalueilta, jotka ovat kaavoitettavissa rakentamiseen. Maakauppaneuvotteluita käydään useiden erilaisten maa-aluekokonaisuuksien osalta ja mitään alueita ei kategorisesti jätetä pois neuvotteluiden ulkopuolelle mikäli ne ovat rakentamiseen kelpoisia alueita ja myyjä haluaa luopua omistamastaan maa-alueesta.

Talousarvion toteutuminen

Valtuuston sitovissa tavoitteissa talouden mittareissa on kustannustehokkuus. Toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi olisi tarpeen myös laadullinen mittari. Millaisia laadullisia mittareita voisi ottaa käyttöön?

Tämä asia jää pohdittavaksi seuraavan talousarviokierroksen valmistelussa.

Mitä työtehtäviä työvoiman vuokraus pitää sisällään?

Työvoiman vuokrauksen kustannukset ovat olleet koko kunnassa yht. 1 270 525 euroa vuonna 2021. Tästä summasta 164 996 euroa kohdistuu ruoka- ja puhtauspalveluihin eli työtehtävät liittyvät ruokapalveluiden ravitsemusalan työtehtäviin sekä puhtauspalveluiden laitoshuoltajan työtehtäviin. Summasta 1 105 528 euroa kohdistuu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Nämä tehtävät puolestaan jakaantuvat vanhuspalveluiden asumisen ja kotihoidon sairaanhoitaja- ja lähihoitajatehtäviin sekä terveyspalveluiden vastaanotto toiminnan ja suun terveydenhuollon hoitaja ja lääkäripalveluihin.

Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen vuoden 2021 osalta, mitkä ovat olleet kunnan henkilöstön omien autojen käytön kokonaiskustannukset, ja vertailun, paljonko olisivat vastaavista työajoista aiheutuvat kustannukset ajettuina kunnan leasing-autoilla?

Henkilökunnan työmatkakorvaukset oman auton käytöstä olivat yht. 382 881 euroa vuonna 2021. Kunnassa oli samaan aikaan käytössä yht. 15 leasingautoa. Näistä autoista on otettu vertailtavaksi kahden auton kustannukset. Ensimmäisen kustannukset (leasingvuokra, polttoaine, ajoneuvovero) olivat yht. 4043,75 euroa ja autolla oli ajettu 4833 kilometriä. Kilometrikohittaiset kustannukset olivat 0,84 euroa. Toisen auton kustannukset olivat vastaavasti 4078,89 euroa ja ajatut kilometrit 4197. Kilometrikohittaiseksi kustannukseksi tällä muodostui 0,97 euroa. Oman auton käytöstä maksettava veroton kilometrikorvaus oli 0,43 euroa vuonna 2021.

Yhteiset palvelut

Tilinpäätöksessä on mainittu raportoinnin ja johdon työpöytä. Mitä tämä sisältää ja mitä muutoksia tai parannuksia tämä tuo talouden hallintaan?

Tähän kysymykseen on vastattu v. 2020 arviointikertomuksen vastauksissa (KH 27.9.2021 § 209). Johdon työpöytä- ja raportointiohjelmisto Accuna on otettu käyttöön keväällä 2021. Accuna-ohjelmiston kautta toteutetaan koko kunnan taloushallinnon raportointi-, budjetointi ja ennustaminen (estimaatti). Accuna-ohjelmistossa taloushallinnon avainlukusisällöt, joita johto ja esimiehet tarvitsevat talouden seurannassa, ovat yhdessä keskitetyssä järjestelmässä. Tavoitteena on, että oleelliset taloushallinnon tiedot ovat keskitetyksi ja helposti saatavilla talouden ohjauksessa. Accuna-ohjelmisto myös tekee automaattisesti talouden avainlukuista havainnollisia ja ymmärrettäviä graafeja ja muita esityksiä.

Pandemia on aiheuttanut myös henkilöstön koulutusvajetta. Onko suunnitelmia, kuinka tämä paikataan pandemian väistyessä?

Koulutusmahdollisuuksia on lisätty. Koulutuksiin tarjotaan etä- ja paikanpäällä osallistumismahdollisuuksia. Koulutustarjontaa monipuolistetaan. Eduhousen käyttöä lisätään (ostettu koulutusportaali).

Henkilöstön ja esihenkilöiden koulutukseen ja osamiseen panostetaan, se on huomioitu strategiassa. Ohjeistukset uusitaan ja päivitetään intraan. Viestintää koulutusmahdollisuuksista lisätään.

Mitä suunnitelmia on rekrytointiongelmien parantamiseksi?

Rekrytointeihin ja niiden tasalaatuisuuteen ja näkyvyyteen panostetaan. Kiinnitetään huomiota työnantajakuvaan ja parannetaan pitovoimaa. Viestintää ja esihenkilötyöhön panostetaan, koska niillä on vaikutusta niin veto- kuin pitovoimaan.

Hävikkiruoan myynti on laajennettu kaikille kouluille syksyllä. Kuinka suuri vaikutus tällä on ollut ruokahävikin vähenemiseen? Onko ostomahdollisuus myös muille kuin kunnan henkilökunnalle?

Hävikkiruoanmyynti on käynnistynyt erittäin hyvin ja se vähentää merkittävästi ruokahävikkiä. Hävikkiruokaa ei toistaiseksi ole myyty kuin kunnan henkilöstölle. Hävikkiruokaa ei jää aina lainkaan, sitä ei voi etukäteen varata ja se on lunastettava heti ruokailun päättymisen jälkeen kouluilta. Hävikkiruoan nykyinen kysyntä on suurempaa kuin tarjonta, joten sitä ei ole markkinoitu ulkopuolisille.

Millä toimilla, esimerkiksi työterveydessä, varmistetaan henkilöstön mielenterveysongelmien väheneminen?

Erilaisiin matalankynnyksen palveluihin satsataan ja niitä tarjotaan työntekijöille. Varhaiseen välittämiseen panostetaan, jotta ongelmat eivät pitkittyisi. Korvaavaa työtä käyttöä laajennetaan entisestään, koska sillä on saatu hyviä tuloksia työkyvyn säilyttämisestä.

Muut havainnot

Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, kuinka väärinkäytösten tiimoilta todettu prosessi korjausehdotuksineen on hoidettu ja missä vaiheessa vahingonkorvaus- ja seuraamusprosessi on meneillään?

Asia koskee yksittäistä henkilöä ja asia on poliisiviranomaiskäsittelyssä. Asiasta ei voida julkisesti lausua (JulkL 24 § 1 mom 3 ja 19 kohta).

Lisäksi tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, mitä toimenpiteitä kunnanjohto on tehnyt ostolaskujen ohjeistuksen ja hyväksymiskäytäntöjen tarkistamiseksi.

Luottokorttien ohjeistus on tarkastettu ja todettu riittäväksi. Tehtäväalueen esimiehen luottokorttilasku on eriytetty muiden kortinhaltijoiden laskulta. Tällä varmistetaan se, ettei toiminnasta vastaava vahingossa tule hyväksyneeksi myös omia luottokorttiosastojaan. Jokaiselle luottokortin hakijalle on osoitettu kunnan omat korttipolitiikan ohjeet, mitkä ovat olleet voimassa yhtä kauan kuin kortteja on käytetty ja, joita on päivitetty tarvittaessa. Ohjeistukset ovat jokaiselle saatavissa kunnan intrasta. Ohjeistukset sisältävät mm. huomautuksen siitä, että kortin käyttö yksityisiin menoihin on kielletty ja kaikista ostoista tulee kuitit liittää laskuun (muussa tapauksessa voidaan pidättää palkasta). Ostolaskujen käsittelyssä on käytäntö, ettei asiatarkastaja voi toimia saman laskun hyväksyjänä; ostolaskujen kierrätysohjelma Rondo estää tämän.

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi: ----

Päätösehdotus	Kunnanhallitus antaa tiedoksi edellä selostetun mukaiset vastaukset / selvityksen vuoden 2021 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle ja kunnanvaltuustolle.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 21.11.2022 § 70
369/00.01.03/2022

Valmistelija	Tarkastusasiantuntija Päivi Heikkinen, puh. 044 7401212
Päätösehdotus	Tarkastuslautakunta merkitsee tiedoksi vuoden 2021 arviointikertomuksen havaintoihin ja suosituksiin annetut vastaukset.
Päätös	Hyväksyttiin.